

SÉMANTICKÉ ASPEKTY KATALOGIZACE V.

3. 11. 2020

PhDr. Jiří Stodola, PhD.

Informativnost bibliografického záznamu

- Bibliografický záznam poskytuje pravdivou nebo nepravdivou informaci
- Dante je autor Božské komedie – pravda
- W. Shakespeare je autor Božské komedie – nepravda
- Jaký elementární útvar má pravdivostní hodnotu?
  - *Znak (Dante) či pojem nikoliv*
- Pravdivostní hodnota – když něco nějaké věci přisuzujeme či upíráme - soud
- *Dante Alighieri byl italský básník. William Shakespeare není autorem Božské komedie. Člověk je živočich rozumný.*

Soud

- Spojuje či rozlučuje pojmy
  - Jde o myšlenkový útvar (spojení formálních znaků)
  - Je vyjádřen instrumentálními znaky (větou)
  - Nabývá hodnoty pravda či nepravda na základě faktů – reality samotné
-
- Subjekt – spona – predikát
  - Subjekt – zastupuje věci
  - Spona slučuje či rozlučuje S a P
  - Predikát – jde o pojem

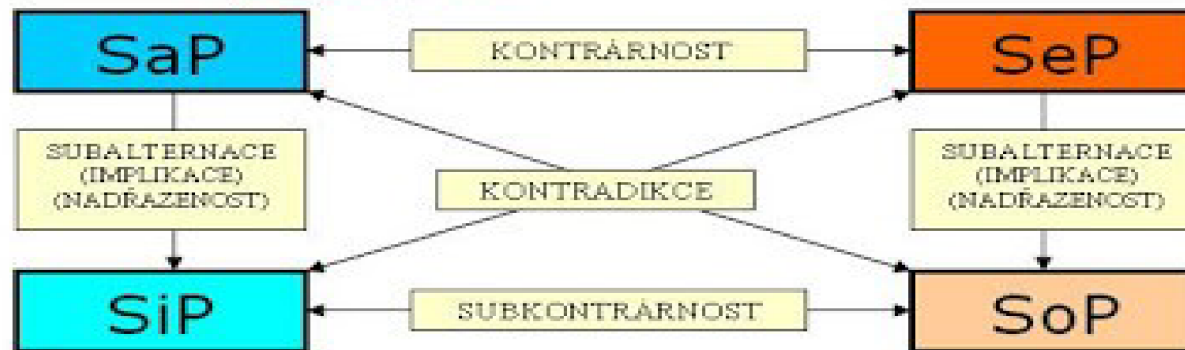

Dělení soudů

			DĚLENÍ PODLE KVALITY	
			KLADNÉ	ZÁPORNÉ
DĚLENÍ PODLE KVANTITY	GENERÁLNÍ SOUDY	OBECNÉ	<i>Každé S je P</i> SaP	<i>Žádné S není P</i> SeP
		ČÁSTEČNÉ	<i>Některé S je P</i> SiP	<i>Některé S není P</i> SoP
INDIVIDUÁLNÍ SOUDY			<i>S je P</i> (SaP)	<i>S není P</i> (SeP)

Vztahy mezi soudy

- Kontrárnost:** vztah mezi soudy, které nemohou být oba pravdivé, ale mohou být oba nepravdivé (existuje třetí možnost).
- Kontradikce:** vztah mezi soudy, které nemohou být oba pravdivé, ani oba nepravdivé (právě jeden z nich je pravdivý).
- Subkontrárnost:** vztah mezi soudy, které mohou být oba pravdivé, ale nemohou být oba nepravdivé.
- Subalternace:** Subalternující (podřazený) soud vyplývá ze subalternovaného (nadřazeného) soudu.

Subjekt

- Jak se vztahuje termín k realitě - supozice
- **Supozice prostá** – termín se vztahuje k pojmu (spravedlnost je chvályhodná)
- **Supozice personální** – termín se vztahuje k rozsahu pojmu
  - *Singulární (Sokrates je smrtelný)*
  - *Obecná (Lidé jsou smrtelní)*
- **Supozice materiální** – termín se vztahuje k sobě samému (Člověk je dvojslabičný)

Příklady

Supozice prostá (u abstraktních entit jako je dílo, provedení, koncept): *Informační věda je předmětem knihy Informace, komunikace a myšlení.*

Supozice personální singulární (u osob či objektů): *Jiří Cejpek je autorem knihy Informace, komunikace a myšlení.*

Supozice personální obecná (u entit jako je korporace, akce, objekt): *Karlova Univerzita [jde o agregát označený kolektivním pojmem] je vydavatelem knihy Informace, komunikace a myšlení.*

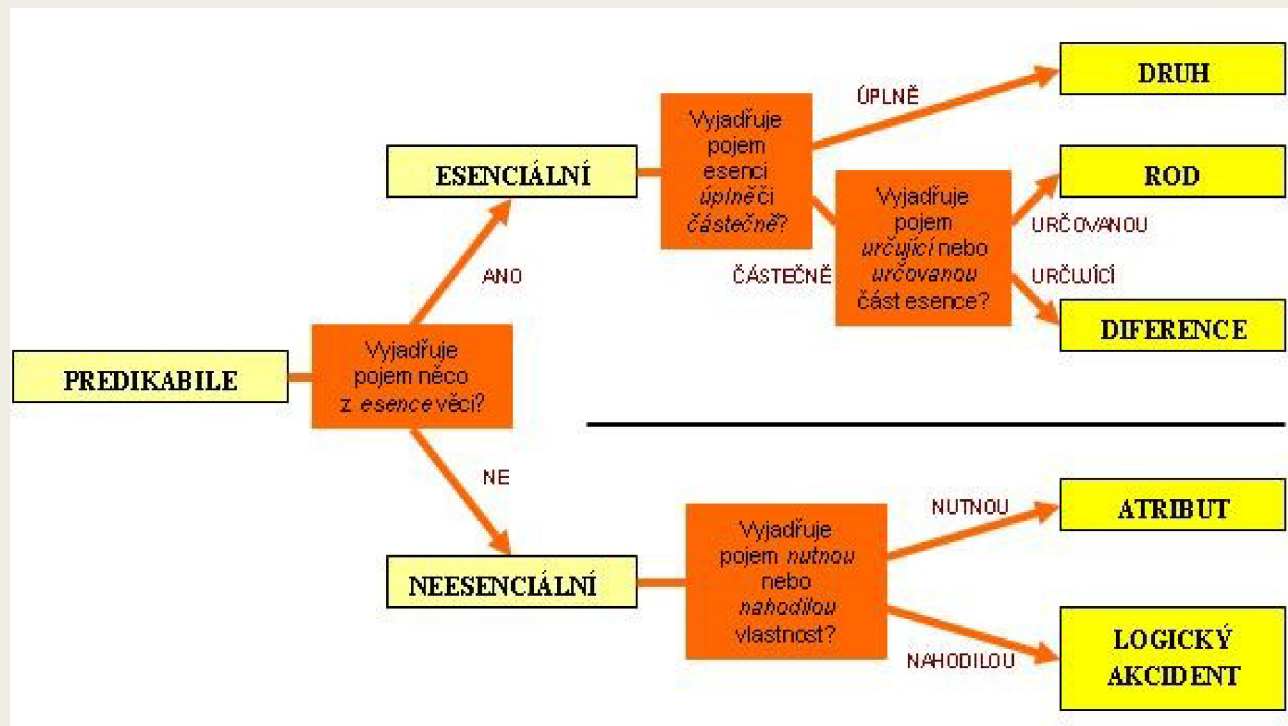
Supozice materiální: *"Jiří Cejpek" je jméno autora knihy Informace, komunikace a myšlení.*

Predikát

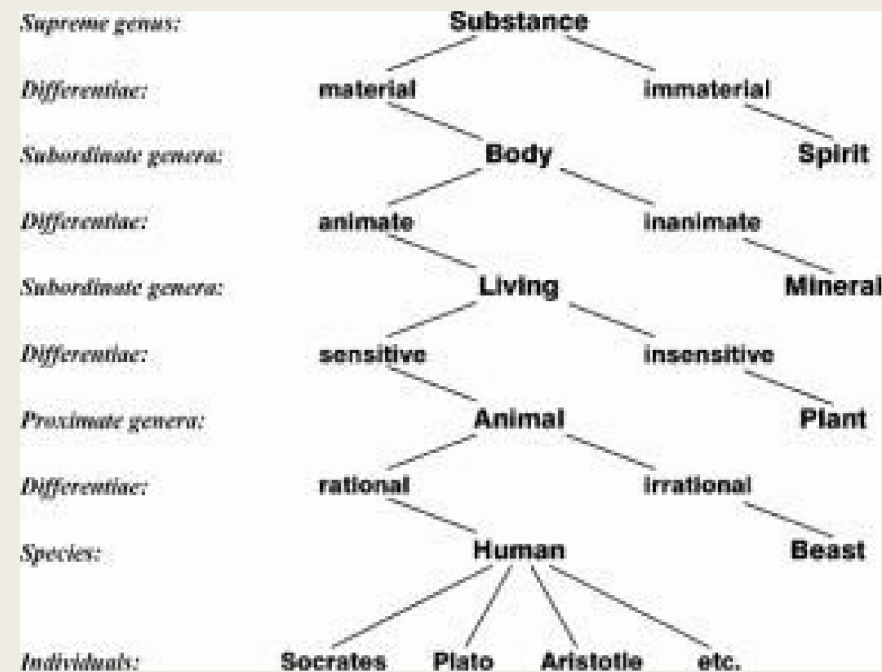
- To, co se o subjektu dá vypovídat
- Dá se o něm vypovídat to, co je s ním nějak totožené
- Nejde o fyzickou část (Jan je Janova hlava)
- Celek je neinformativní (Jan je Jan)
- Jde o tzv. metafyzickou část
- Predikát je logický objekt je abstraktní, subjekt je konkrétní věc
- To, co má predikát ve stavu abstraktnost, musí mít subjekt ve stavu konkrétnosti (Jan je člověk)

Typy predikátů

Porfyriův strom

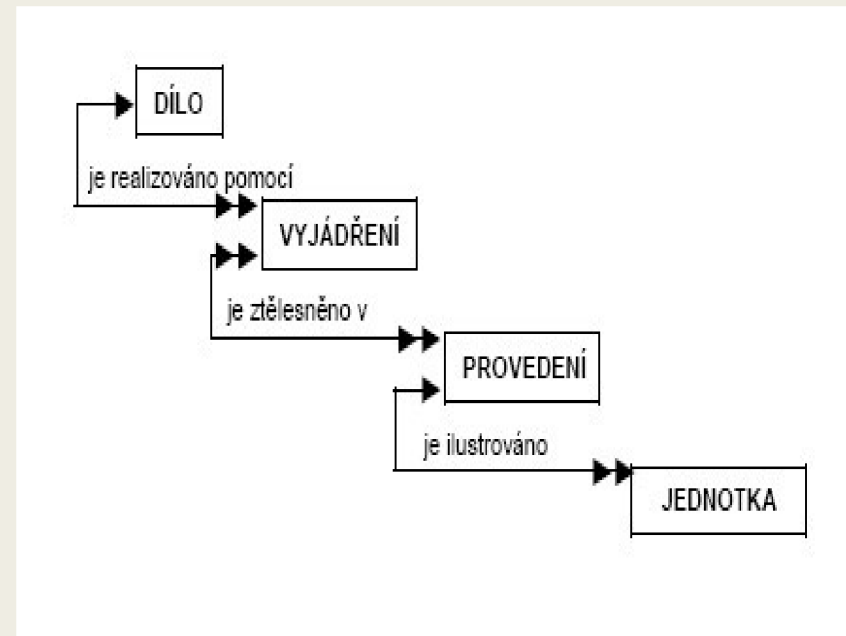
- Tato klasifikace je založena na samotné realitě, kde reálně existují substance a akcidenty sdružené v druhy a rody (viz 3. přednášku). Od kategorie substance můžeme dojít sestupem a postupným určováním rodů a druhů až k empirickému individuu. Vyjadřuje se to obvykle pomocí tzv. Porfyriova stromu.

Rody a druhy a diference ve FRBR

- Dílo a vyjádření můžeme chápat jako určité kvazi-rody. Provedení je kvazi-druhem, jednotka potom konkrétním individuem (v širokém smyslu: může být individuem i agregátem). Realizace, ztělesnění a ilustrování jsou druhové kvazi-diference. Spojením nejbližšího rodu a druhové diference můžeme vytvářet abstraktní definice. Jednotka je ilustrované provedení. Provedení je ztělesněné vyjádření. Vyjádření je realizované dílo.

Platí, že bibliografické záznamy se vytvářejí zejména na **provedení**, tedy jisté kvazi-druhy. Je to proto, že ty plně vystihují "esenci" dokumentu. "Rody" jako dílo a vyjádření jsou o provedeních predikovány, jednotky jsou rozsahem bibliografického záznamu.

Pravda bibliografického záznamu

- Bibliografický záznam – soubor instrumentálních znaků označujících množinu soudů
- Subjekty = entity
- Predikáty = atributy a vztahy
- Pokud odpovídá soud realitě, je pravdivý
- Bibliografický záznam je pravdivý tehdy, když všechny obsažené soudy odpovídají realitě

Tarského korespondenční teorie pravdy

- *Věta „sníh je bílý“ je pravdivá tehdy a jen tehdy, když sníh je bílý.*
- *„Sníh je bílý“ je označení věty v metajazyce*
- *Sníh je bílý je věta označující soud*
- *Věta je pravdivá, když označuje soud, který je pravdivý. Soud je pravdivý, když identifikace subjektu s predikátem odpovídá realitě.*

Záznam a soudy

Cejpek, Jiří, 1928-2005

Informace, komunikace a myšlení : úvod do informační vědy / Jiří Cejpek. -- 2., přeprac. vyd. -- Praha : Karolinum, 2005. -- 233 s.

802461037X

-- Obsahuje bibliografické odkazy a rejstřík. -- Vydavatel: Univerzita Karlova v Praze.

* informační věda

* knihovnictví

* sociální komunikace

* informační společnost

* informační technologie -- sociální aspekty

* učebnice vysokých škol * e-prezence

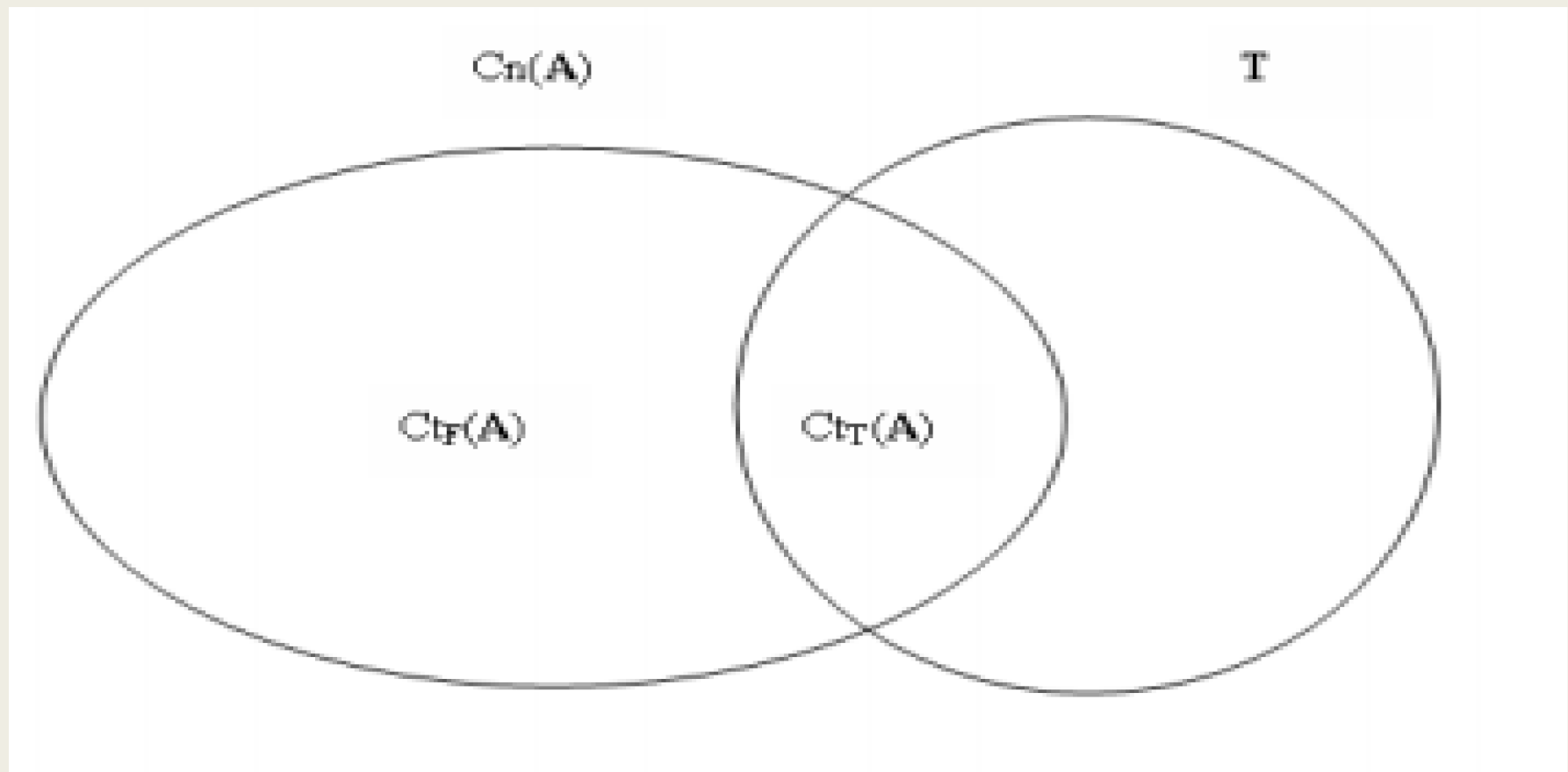
- IKaM je napsána Jiřím Cejpkem. IKaM se jmenuje "Informace, komunikace a myšlení : úvod do informační vědy". (je jmenující se). IKaM vyšla ve druhém přepracovaném vydání. (je vyšedší). IKaM vyšla v Praze. IKaM byla vydána nakladatelstvím Karolinum. IKaM vyšla v roce 2005. IKaM má 233 stran. IKaM obsahuje bibliografické odkazy a rejstřík. IKaM byla vydána Univerzitou Karlovou v Praze. IKaM má ISBN 80246107X. IKaM má za předmět informační vědu a knihovnictví a sociální komunikaci a informační společnost a informační technologie z hlediska sociálních aspektů. IKaM je učebnicí vysokých škol. IKaM je dostupná prostřednictvím e-prezenčky. (!Pozor, pravděpodobně jde o nepravdivý soud!)

Pravdivost a pravděpodobnost

- Bibliografický záznam je pravdivý, když všechny věty, kterými jsou označeny jednotlivé soudy jsou pravdivé.
- Bibliografický záznam je nepravdivý, když žádná z vět, kterými jsou označeny jednotlivé soudy, není pravdivá.
- Pokud je nějaký soud nepravdivý a nějaký pravdivý, můžeme považovat bibliografický záznam za více či méně pravděpodobný na základě Popperova pojetí verisimilitudo

Verisimilitudo

Srovnání

$Ct_T(A) \subset Ct_T(B)$ a $Ct_F(B) \subseteq Ct_F(A)$

nebo

$Ct_T(A) \subseteq Ct_T(B)$ a $Ct_F(B) \subset Ct_F(A)$

